

תחת צילו של עץ הצאלון

שעת בין הערביים. לאחר יום גדוש פעילות עם תלמידיי, אני כמהה כבר להיכנס למכוניתי ולשוב הביתה לילדתי, שחזרה היום מביקור אצל אביה. בעודי פוסעת לצד תלמידים העושים דרכם אל ביתם, אני נתקלת במפתיע בקבוצה של תלמידיי מהשכבה הבוגרת, אשר גם אם ארצה בזאת, לא אוכל לשכוח את התנהגותם הפרועה, החצופה, שהעלתה את חמתי בשיעור הבוקר; הגיעו ללא שיעורי בית, הפריעו, התבדחו, והדבר שהכי פחות עניין אותם היה שיעור המתמטיקה שלי. בעודי מתבוננת בהם, הולכים שפופים ולבטח רעבים, תהיתי האם הבית אליו הם חוזרים הוא 'בית ראוי', בית שיכול להכיל התנהגות כזו. "הגיע הזמן שייקחו אחריות על הלמידה שלהם", הרהרתי בקול והחלטתי להתייעץ מחר עם המורה החונכת. חלפתי על פני תומר, תלמיד כיתה י"א. ילד מופנם, שקט, ביישן. חשבתי לעצמי: "האם הוא חוזר ל'בית יציב'? האם יש לו שני בתים והוא קרוע בין שניהם? על מה הוא חושב לפני שהוא עוצם את עיניו בלילה ונרדם? האם קרקורי בטנו מציפים את מחשבותיו או אלה הם שיעורי הבית שלא הספיק להכין?" הרדיו במכוניתי מתנגן לו בשיר איטי ומנעים את אוזניי, אך מחשבותיי נודדות, לאן אם לא - אל ביתו של תומר.

הבוקר הביא עמו אנרגיות חדשות, לאחר לילה מלא תהפוכות רגשיות, החלטתי שהיום אנקוט בגישה שונה כלפי תלמידיי. בעודי עומדת בכיתה בשעת הלימודים החמישית, נשמע רחש קל מתיקו של אחד התלמידים. היה זה שגיא אשר הוציא כריך. התבוננתי בשעוני, השעה הייתה שעת צהריים. חשבתי על יומי הארוך, ומתי תגיע השעה בה גם אני אשב להשביע את רעבוני, כשלפתע נשמע רחש נוסף מקצה הכיתה. היה זה תומר שחיפש דבר-מה בתיקו. מיהרתי לומר לו: "תומר, הרי אתה יודע שאין כל בעיה שתאכל בשיעור. בשעה כזאת אתם לבטח רעבים". אך הוא מיהר להשיב "לא, לא, רק חיפשתי את המחשבון". המבט על פניו לא יכול היה להטעות אותי, הנער רעב! באותו רגע הכתה בי המציאות, לא יכולתי להישיר מבטי אליו, מחשש שמא הבחין, כי אני מבינה שלא את המחשבון הוא מחפש. ליבי התכווץ לנוכח המחשבה, כי כנראה הוא לא אכל כל היום. שתקתי לכמה רגעים, ברגע מסוים חשבתי לעצור את השיעור. גם כשהשיעור הסתיים לא יכולתי לחשוב על דבר מלבד אותה תקרית.

היה זה יום ארוך במיוחד וזכיתי לראות את חצר בית הספר רק בשעת בין הערביים. תוך שאני צועדת לעבר מכוניתי, אני רואה את תומר. הרגשתי צורך עז לגשת אליו ולשוחח עימו. היום, כמו בכל שיעור מתמטיקה, הרגשתי כי חומה מקיפה אותו ועננה אפורה מרחפת מעליו. הסתכלתי על פניו והרגשתי את הרעב בו הוא חש. פניתי אליו בתקווה שיסכים להיפתח בפניי: "תומר, בימים האחרונים כשנסעתי הביתה, ראיתי מחלון מכוניתי כי הדרך לביתך ארוכה. מזג האוויר היום נורא, איכפת לך שאקח אותך היום הביתה?" תומר היה מופתע. הוא לא הוציא הגה, הייתי מוכנה לתבוסה הראשונה שלי. להפתעתי אמר "תודה". הובלתי אותו אל המכונית, תחת תחת עץ הצאלון, היחיד בקרבת בית הספר. "אני אוהבת לחנות כאן מתחת לעץ", אמרתי לו, "לפעמים בימים חמים, הדבר מונע מקרני השמש 'לשזף' את הגג יתר על המידה". הוא צחק וענה בביישנות: "כן, רק שהעץ מלא בציפורים ואחרי יום שלם, גג האוטו שלך לא נראה מזהיר במיוחד!" הופתעתי מתשובתו, אני מכירה אותו כילד ביישן ומסוגר, ולנוכח תשובתו מלאת ההומור, קיוויתי שאולי

אצליח לגרום לו בכל זאת להיפתח בפניי. נכנסנו למכונית, רציתי לשאול אותו מדוע הוא כל כך סגור בשיעורים שלי למרות שליטתו הטובה במתמטיקה ומבחניו המעולים; רציתי לשאול אותו האם אכל היום, שהרי השעה הייתה כבר שש בערב. בערה בי התחושה כי אופיו המסוגר מעיד על בעיה המצריכה פתרון מיידי, ולכן שאלתי: "תומר, תרצה לספר לי משהו? אני חשה בשיעורים שבעיות מטרידות אותך, ולא דווקא בעיות הסתברות..." ניסיתי להעלות חיוך על פניו. הוא השפיל מבט ועיניו התמלאו דמעות, כאילו ציפה שמישהו ישאל אותו כבר אותה שאלה. הבכי המתפרץ רק חיזק את תחושותי, כי כל מה שילד זקוק לו, הוא מעט תשומת לב. החשיבות בלשאול תלמיד את השאלה הנכונה, בזמן המתאים, הוכיחה לי, כי כל מה שתומר היה צריך הוא מעט תשומת לב, מעט התייחסות. דקות ארוכות ישבנו במכונית, בחניית בית הספר, מתחת לעץ הצאלון.

תומר סיפר על הקושי לגדול בבית ללא אבא, בתקווה אשר ממלאה אותו כל יום מחדש כאשר הוא חוזר מבית הספר, שאולי הפעם, אולי היום, אימא כבר הגיעה הביתה לפניו והכינה ארוחה חמה ומזינה. שתקתי, קפאתי על מקומי, לא ידעתי מה לומר. השתיקה נראתה לי כמו נצח, למרות שנמשכה בסך הכול כמה שניות. באותן שניות חשבתי על בתי הקטנה, הגדלה גם היא בבית ללא אבא, ועל החשיבות של אם שתעמוד איתנה מול הקשיים ותסוכך על ילדיה. השאלה הראשונה שהצלחתי לשאול הייתה, "ואימא?" תומר הסביר שהיא עובדת קשה מאד כדי לפרנס אותו ואת אחיו, ולעיתים נדירות מגיעה לפניו הביתה. השבתי: "תומר, רציתי לדבר עמך. היה לי חשוב שנדבר, ואני מאמינה שיש בך כוח רב מכפי שאתה יכול לתאר לעצמך. אני אהיה פה תמיד, כשתרגיש צורך לשתף אותי. וזכור, אם אתה רעב ואין ידך משגת, גש אליי לחדר המורים ונטפל בזה ביחד". הוא חייד בשנית את חיוכו המבויש, אמר בלחישה "תודה", ויצא מהמכונית.

התובנות שקיבלתי מהשיחה עם תומר המשיכו להדהד בראשי כל הערב. השאלות לא פסקו והתשובות היו ארוכות מכדי לקצרן. חשבתי על המכונית שלי, החונה מתחת לאותו עץ צאלון, ולא יכולתי שלא להמשיל את סיפורו של תומר, דווקא למכונית אשר סופגת לא מעט במשך היום מהציפורים שעל העץ, אך גזעו העבה וענפיו האיתנים מצלים עליו במשך היום. בעודי בודקת את מבחנו המצוין של תומר, הוספתי בכתב ידי: **"ישנם מקומות אשר מטיבים עימך לאורך כל הדרך, וישנם כאלה, טובים לא פחות, אשר מקשים עימך מעט, כדי שתצא חזק יותר!"**. ובלי משים, הרגשתי כי כל מילה שכתבתי לתומר, כוונה גם אליי! אני, המגדלת את ילדתי שלי בבית יציב, שעמלתי להקימו במו ידי, יודעת כי הקשיים שבדרכי רק מחשלים אותי ומחזקים את המקום, בו אני נמצאת. חשוב היה לי לדעת כי עזרתי לתומר להבין שגם במקומות הנראים לו חשוכים ביותר, ישנו הזיו הניתן לאחיזה. חשתי כי אני ותומר הם שני נחלים הזורמים מערים שונות, ומתרבויות שונות, אך שנינו מתחברים לאותו הים הגדול. השחייה של כל אחד מאיתנו, לעיתים במצבים הנראים בלתי אפשריים, מלמדת אותנו כי גם אם הרוח חזקה, ההר לא יתכופף בפניה.

מאז שיחתי עם תומר עברו מספר ימים. הרגשתי כי בכל יום שעובר הוא יוצא מחוזק ומלא ביטחון. הוא החל להשתתף בשיעורים ומבחניו המשיכו להיות ללא רבב. שמחתי כי לקחתי חלק בתהליך ההעצמה שלו וחשתי כי הביטחון והתקווה שלו לחיים טובים יותר נמצאים בדרך הנכונה. היום כשנכנסתי לשיעור האחרון, התחלתי בקריאת השמות. תומר לא ענה. העפתי מבט לעבר כיסאו ומצאתיו ריק. עברו בראשי סיבות אחדות להיעדרותו: אולי חלה, אולי אמו חלתה, אולי

נסע לאביו, אולי סתם הרגיש חוסר חשק להגיע לבית הספר. בדרכי לצאת מבית הספר, המתין לי מכתב במגירתתי האישית בחדר המורים: "תלמיד בית הספר תומר החליט לא להמשיך את שנת הלימודים בבית ספרנו". התקשיתי להאמין! לא יכול להיות שמבין כל הכיתות שאני מלמדת, מדובר דווקא באותו תומר". לבי הלם בחוזקה, "האם טעיתי כשדיברתי עם תומר? האם שמתתי את עצמי במקום אשר לא הייתי אמורה להיות בו? הרי בימים האחרונים תומר נראה מאושר, הוא אפילו לא התבייש לבקש ממני מספר שקלים כדי לקנות כריך". התחלתי לחשוב כי טעיתי טעות חמורה. יממה מאוחר יותר נודע לי כי תומר עזב את העיר ועבר לגור עם אביו. לא שאלתי שאלות, רציתי לדבר איתו בעצמי ולגאול אותי מייסורי. בדיוק כשחיפשתי במגירתתי את דף הקשר של כיתתו, מצאתי פתק נוסף, פתק קצר שנכתב על דפדפת משובצת, ובו משפט אחד בלבד, אשר לא הותיר מקום אלא לחיוך רחב: "ישנם מקומות אשר מטיבים עימך לאורך כל הדרך, וישנם כאלה, טובים לא פחות, אשר מקשים עימך מעט, כדי שתצא חזק יותר".

"אני יצאתי חזק יותר, בזכותך!"